

Кыргыз Республикасынын төлөм системасынын
2025-жылдын I чейреги ичиндеги ишине жүргүзүлгөн көзөмөлдүн (оверсайт)
жыйынтыгы боюнча
ОТЧЁТ

I. Улуттук төлөм системаларынын ишине мониторинг жүргүзүү жана талдап-иликтөө

1. Айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн grosстук системасы (ГСРРВ)

Айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн grosстук системасындагы финансылык тобокелдиктер. ГСРРВ системасынын 2025-жылдын I чейреги ичиндеги ишине мониторинг жүргүзүүнүн жыйынтыгы боюнча өткөн мезгилге салыштырганда жүгүртүү коэффициенти 58,59 пайызга көбөйгөндүгү, ал эми ликвиддүүлүк коэффициенти 36,94 пайызга төмөндөгөндүгү байкалган. Өзгөрүүлөр динамикасы 1 жана 2-графиктерде көрсөтүлгөн.

Система боюнча жалпы жүгүртүүлөр 14 213,70 млрд сомду түзгөн, бул өткөн мезгилдеги көрсөткүчтөн 28,7 пайызга жогору.

Отчёттук мезгилде системада финансылык тобокелдиктердин деңгээли минималдуу бойдон калган.

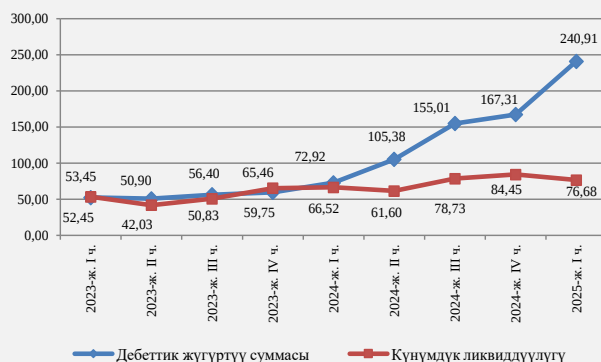
Операциялык тобокелдиктер. Отчеттук мезгилде системада жеткиликтүүлүк деңгээли техникалык себептерге байланыштуу 99,80 пайызды түзгөн. Системадагы операциялык тобокелдик деңгээли системанын жалпы иш убактысынын 2,59 пайызын түзгөн жана ал катышуучулар системанын иш регламентин узартуусу менен шартталган. Өзгөрүүлөр динамикасы 3-графикте көрсөтүлгөн.

Бузуулар Улуттук банктын тариф саясаты жана Улуттук банк Башкармасынын бюджеттик төлөмдөрдү иштеп чыгуу боюнча атайын чечими менен ар бир айдын акыркы үч күнү ичинде жөнгө салынат.

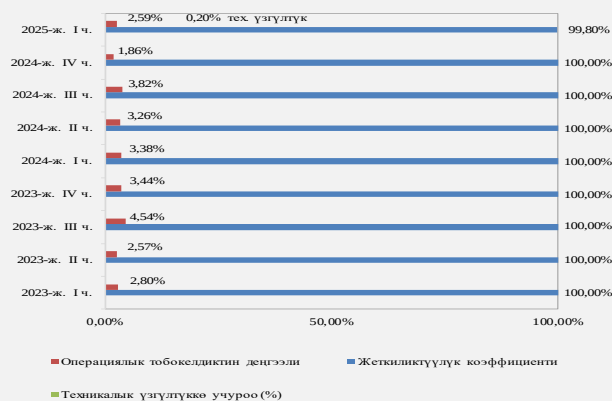
1-график. ГСРРВдагы финансылык тобокелдиктер деңгээли

2-график. ГСРРВдагы ликвиддүүлүк жана төлөмдөр көлөмүнүн орточо күндүк көрсөткүчүнүн өзгөрүү динамикасы (млрд сом)

3-график. ГСРРВдагы жеткиликтүүлүк көрсөткүчүнүн жана операциялык тобокелдиктин катышы

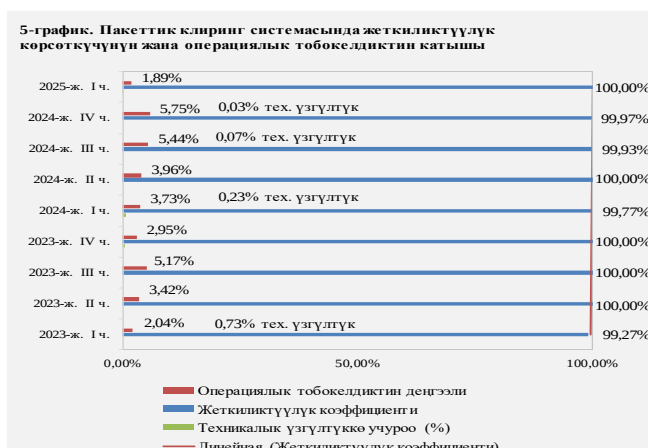

2. Пакеттик клиринг системасы (ПКС)

*ПКС*теги финансылык тобокелдиктер. Отчёттук мезгил ичинде дебеттик таза позициянын акча каражаттары боюнча белгиленген резервдин өлчөмүнөн артышына байланыштуу фактылар системада катталган эмес. 4-графикте көрсөтүлгөндөй, катышуучулар ПКС те жыйынтыктап эсептешүүлөрдү жүргүзүү үчүн иш жүзүндө талап кылынгандан да үч эсеге көп каражаттарды резервге коюшкан.

Системадагы операциялык тобокелдиктер. 2025-жылдын I чейрегинде ПКС тин ишине жүргүзүлгөн мониторингдин жыйынтыгы боюнча системанын жеткиликтүүлүк көрсөткүчү техникалык себептерге байланыштуу 100,00 пайызды түзгөн. Системада операциялык тобокелдиктин деңгээли системанын иш регламентин узартуудан улам 1,89 пайыз чегинде түптөлгөн. Өзгөрүүлөр динамикасы 5-графикте көрсөтүлгөн.

3. «Элкарт» карталары менен эсептешүүлөр системасы

Системадагы операциялык тобокелдиктер. Улуттук төлөм системаларынын ишине жүргүзүлгөн мониторингдин жана талдап-иликтөөлөрдүн жыйынтыгы боюнча 2025-жылдын I чейрегинде «Элкарт» банктык төлөм карталары менен эсептешүү системасында жеткиликтүүлүк деңгээли 98,41 пайызды түзгөн. Өзгөрүүлөр динамикасы 6-графикте көрсөтүлгөн.

II. Төлөм инфраструктурасынын ишин байкоо

4. Үчүнчү жактардын пайдасына төлөмдөрдү кабыл алуу

Кыргыз Республикасынын аймагында иш алып барган төлөм системаларынын операторлорунун отчётторуна жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдүн жыйынтыгы боюнча

2025-жылдын I чейреги ичинде төлөм системаларынын ишине байланыштуу 65 штаттан тышкаркы жагдайлар катталган. Мындай жагдайлардын келип чыгышынын негизги себептери 7-графикте чагылдырылган.

Мында, үзгүлтүктөрдүн төмөнкү негизги түрлөрүн жана алардын катышын бөлүп көрсөтүүгө болот (8-график):

- электр энергиясы менен камсыз кылуу жагында үзгүлтүктөр – төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 10,77 пайызын түзгөн;

- аппараттык-программалык комплекстин жана аралыкта орнотулган жабдуулардын ишинде орун алган үзгүлтүктөр төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 29,23 пайызын түзгөн;

- байланыш каналдарындагы үзгүлтүктөр – төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 13,85 пайызын түзгөн;

- кызмат көрсөтүүчүлөр тарабынан үзгүлтүктөр – төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 46,15 пайызын түзгөн.

Потенциалдуу тобокелдиктерге баа берүү: бул үзгүлтүктөр финансылык жоготууларды шарттаган эмес жана төлөм кызмат көрсөтүүлөр рыногунун башка катышуучуларына таасирин тийгизген жок.

5. SWIFT сервис-бюросунун иши

2025-жылдын I чейреги ичинде SWIFT сервис-бюросунун жеткиликтүүлүк коэффициенти 100,00 пайызды түзгөн. SWIFT системасында операциялык тобокелдиктер деңгээли минималдуу болгон.

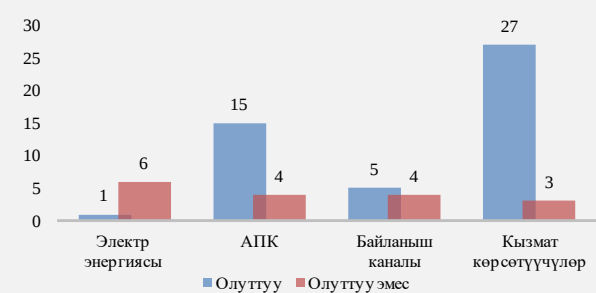
Ошондой эле отчеттук мезгилде кошумча алдын алуу иштери жүргүзүлүп, бул тууралуу SWIFT сервис-бюросунун катышуучуларына өз убагында маалымдалган.

III. Төлөм системасында операциялык тобокелдиктерди талдап-иликтөө

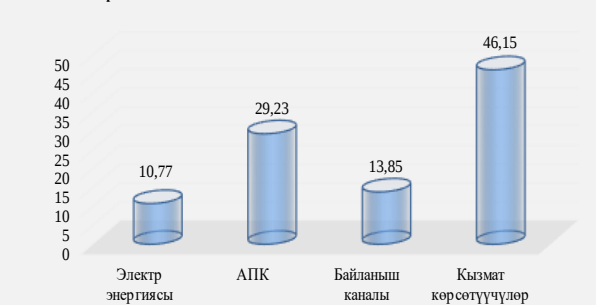
6. Санкциясыз ишке ашырылган операцияларды талдап-иликтөө¹

Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары тарабынан чыгарылган төлөм карталарын колдонуу менен эсептешүү системаларында санкциясыз ишке ашырылган операциялар жөнүндө мезгил-мезгили менен берилүүчү регулятивдик банктык отчеттордун алкагында коммерциялык банктардан алынган маалыматтарды талдап-иликтөөнүн жыйынтыгы боюнча, 2025-жылдын I чейрегинде VISA Int. эл аралык системасынын карталарын пайдалануу менен 179, MasterCard эл аралык системасынын карталарын пайдалануу менен 4 жана «Элкарт» карталарын колдонуу менен 69 санкциясыз операция ишке ашырылгандыгы катталган. Мындай операцияларды баалоо суммасы 5,5 млн сомду түзгөн, бул карталар менен операциялардын жалпы көлөмүнүн 0,002 пайызын түзөт.

7-график. 2025-жылдын I чейрегинде төлөм системаларынын операторлорунда жана төлөм уюмдарында орун алган штаттан тышкаркы жагдайлардын келип чыгуусунун негизги себептери (саны)

8-график. 2025-жылдын I чейрегинде төлөм системаларынын операторлорунда жана төлөм уюмдарында орун алган штаттан тышкаркы жагдайлардын келип чыгуусунун негизги катыштары

¹ Маалыматтар банктар тарабынан шектүү транзакцияларды эсепке алуу учурунда көрсөтүлөт, ал эми териштирүү жана доо иш-чараларынын жүрүшүндө уруксатсыз операциялардын саны жана көлөмү азаят.

Мындан тышкары, коммерциялык банктардан Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарынын аралыкта орнотулган түзүлүштөрү аркылуу чет өлкө банктарынын карталарын пайдалануу менен 614,2 миң сом суммасына 147 операция ишке ашырылгандыгы жөнүндө маалымат келип түшкөн.

Санкциясыз ишке ашырылган операциялар аныкталган учурда, карта ээлери финансылык тобокелдиктерге дуушарлануусуна жол бербөө үчүн банктар төлөм системаларынын эрежелерине ылайык териштирүү иштерин жүргүзүшөт.

1-таблица. Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары тарабынан чыгарылган банктык карталарды пайдалануу менен санкциясыз ишке ашырылган операциялар жөнүндө маалыматтар

Санкциясыз ишке ашырылган операциялардын түрлөрү	2024-жылдын I чейреги		2024-жылдын IV чейреги		2025-жылдын I чейреги	
	Саны	Көлөмү (сом)	Саны	Көлөмү (сом)	Саны	Көлөмү (сом)
Интернет-транзакциялар	104	1 606 853	497	6 795 078	252	5 533 899
Visa	103	1 587 053	256	3 135 009	179	4 084 110
Элкарт	0	19 800	202	3 496 914	69	1 397 674
MasterCard	0	0	39	163 154	4	52 115
Бардыгы	104	1 606 853	497	6 795 078	252	5 533 899

Эскертүү: Берилген маалыматтар коммерциялык банктар жана төлөм системаларынын операторлору тарабынан корректировкаканышы мүмкүндүгүнө байланыштуу өзгөрүшү ыктымал.